

Dr H. H. Kuypers jongste aanval op de Theologische School.

De Theologische School heeft weer een aanval van Dr H. H. Kuypers moeten verduren. In „De Heraut” van 10 Jan. j.l. en volgende nummers richt hij, gelijk reeds zoo menigmaal in den tijd van bijna eene halve eeuw, zijne vertoogen tegen haar, om het te willen voorstellen, dat zij principieel bestaansrecht mist. Toen hij den laatsten keer, in 1935, dat bestaansrecht bestreed, maar zijne argumenten daarna als ondegdelijk en niet-steekhoudend aangewezen werden, bleef hij het antwoord schuldig, omdat, naar hij schreef, polemiek zoo veel mogelijk vermeden moest worden, overeenkomstig een bekend, destijds van Den Haag-West uitgegaan, verzoek. Maar hoewel nu de Synode te Amsterdam eene vermaning tegen onnoodige polemiek deed uitgaan tot de schrijvers in de Gereformeerde Kerken, heeft hij niettemin aanleiding genomen, bij eene artikelenreeks over „De Synode en de Professoren”, die tot zulk eenen aanval toch geen gereede aanleiding gaf, om de Theologische School als volgens Calvinistisch beginsel recht van bestaan onthorende voor te stellen, en haar daarmee in den voortduur van haar bestaan zoo mogelijk te treffen.

Hij doet dat opzettelijk. Dat schrijft hij zelf. „Het is niet zonder bedoeling, dat ik deze bijzonderheden omtrent stichting, karakter en doel van deze Hoogeschool door Calvin gesticht meedeel, zooals mijn lezers wel zullen begrijpen.... mijn doel was toch tegelijk om aan te toonen, hoe niet een kerkelijke opleidingschool voor de a.s. Dienaren des Woords, maar alleen een Hoogeschool die alle vakken der wetenschap omvat, aan de beginselen van Calvin voldoet”. „De Heraut” van 24 Jan. j.l.

Welnu, laten er dan ook de consequenties uit getrokken worden, die er in liggen.

Wel zegt Dr H. H. Kuypers, dat hij niet ontkent het recht der Kerk om, wanneer de nood het eischt, eene kerkelijke School te stichten, „en nog veel minder bedoelen we daarmee iets ten nadeele te zeggen van onze Theologische School, die veelszins tot eenen rijken zegen voor onze Kerken geweest is”. „De Heraut” van 10 Jan. j.l. Maar natuurlijk, dit laatste is weer ééne van die declaraties actui contrariae, d.i. betuigingen in strijd met het handelen, als er zoovele verklaringen, die niet met de werkelijkheid overeenstemmen, reeds afgelegd zijn. Want het spreekt vanzelf, als eene kerkelijke Opleidingschool zooals de Theologische School, niet is „naar den eisch van het Calvinistisch beginsel”, en dat haar beginsel „niet in de Schrift gegrond” is en „in strijd (is) met heel de historie van het Calvinisme” en „te kort (doet) aan de hooge roeping om Christus’ Koningschap op heel het gebied der wetenschap te handhaven”. „De Heraut” van 10 Jan. j.l., dan moet de Theologische School zoo spoedig mogelijk opgeheven worden. En dat eigenlijk zelfs niet alleen nu en omdat de Vrije Universiteit er is. Maar dan had zij ook nooit mogen worden opgericht. En dan moet het zonde heeten, haar ook maar ééne dag langer in stand te houden.

Nu redeneert Dr H. H. Kuypers bij deze bestrijding der Theologische School weinig nauwkeurig en duidelijk, zooals we dadelijk zien kunnen, wanneer we op enkele uitspraken letten. In „De Heraut” van 10 Jan. j.l. schrijft hij: „Het „voor de Kerk door de Kerk” is nooit het beginsel van Calvin noch van onze Gereformeerde Kerken geweest en kon dit ook niet zijn, omdat het juist in strijd is met de grondbeginselen door Calvin ons geleerd en door hemzelf in praktijk gebracht. Calvin heeft te Genève niet een kerkelijke School gesticht, maar een Hoogeschool, die bestemd was alle faculteiten te omvatten en die school is opgericht juist niet door de Kerk, maar door de Overheid.... Eerst veel later.... hebben ook de Protestantische Kerken noodgedwongen tot deze kerkelijke opleidingscholen de toevlucht genomen. Maar naar den eisch van het Calvinistisch beginsel was dit niet, want dat beginsel eischt een Universiteit, waar heel de wetenschap naar de Christelijke beginselen beoefend wordt.... (men had) nooit als beginsel mogen stellen, dat de theologische opleiding van de Kerk moet uitgaan. Zulk een beginsel toch is niet in de Schrift gegrond, het is in strijd met heel de historie van het Calvinisme en het doet te kort aan de hooge roeping om Christus’ Koningschap op heel het gebied der wetenschap te handhaven.... mijn doel was toch tegelijk aan te toonen, hoe niet een kerkelijke opleidingschool voor de a.s. Dienaren des Woords, maar alleen een Hoogeschool, die alle vakken der wetenschap omvat, aan de beginselen van Calvin voldoet”. Dit laatste citaat is uit „De Heraut” van 24 Jan. j.l.

We zien het, zeer krasse termen en zware beschuldigingen.

In strijd met de grondbeginselen van Calvin. Niet naar den eisch van het Calvinistisch beginsel. Niet in de Schrift gegrond. In strijd met heel de historie van het Calvinisme. Doet te kort aan de hooge roeping om Christus’ Koningschap op heel het gebied der wetenschap te handhaven. Voldoet niet aan de beginselen van Calvin.

Het zou er inderdaad met de Theologische School slecht voorstaan, wanneer dit alles iets meer was dan krachttermen, en wanneer er eenig steekhoudend bewijs voor alle deze boze dingen geleverd was.

Maar aan zoodanig bewijs ontbreekt het in deze „Heraut”-artikelen ten eenenmale.

Dat komt echter later ter sprake.

Maar de vraag is nu aan de orde, waarvan dit alles toch eigenlijk geldt?

Zit het groote kwaad daarin, dat de Kerken eene Opleidingschool oprichtten en onderhouden, en dat zij dat niet aan de Overheid hebben overgelaten, en die daartoe niet zochten te bewegen?

Of is het, dat de Kerken geene Universiteit stichtten en in stand houden?

Moesten we dus Overheidsopleidingscholen hebben?

Of moesten we kerkelijke Universiteiten hebben?

Het wordt uit deze woorden van Dr H. H. Kuypers niet duidelijk.

En hebben voorts — in verband met Dr H. H. Kuypers woord over het te kort doen aan de hooge roeping om Christus’ Koningschap op heel het gebied der wetenschap te handhaven — b.v. de mannen der Scheiding, die de Theologische School te Kampen oprichtten, dat gedaan uit het beginsel, en zeggende, dat Christus niet Koning is over de wetenschappen buiten de Theologie, zoodat deze dus niet in Zijn dienst en naar Zijn Woord beoefend behoeft te worden, tot Zijne eere?

Of hebben zij zich tot de Theologie beperkt, enkel omdat de middelen en mannen voor de andere wetenschappen hun ontraken, en dus noodgedwongen, en omdat allereerst de Theologie en de Opleiding tot den dienst des Woords roeping der Kerken is?

Immers dit laatste.

Maar hoe ongemotiveerd en onrechtvaardig is dan dit woord van Dr H. H. Kuypers over dat te kort doen aan de hooge roeping tot handhaving van Christus’ Koningschap op heel het gebied der wetenschap.

Wanneer alverder deze omstandigheid van gebrek aan middelen en mannen hier zoodanige suggestie of beschuldiging niet geheel onrechtvaardig doet zijn, moet dan niet gezegd worden, dat ook Calvin zich aan deze zonde heeft bezondigd, en dat evenzeer de Vrije Universiteit dat gedaan heeft en nog doet? Want de Akademie, die Calvin te Genève deed oprichten, of beter, die daar op zijnen aandrang werd gesticht, was een tijdlang slechts eene Theologische Faculteit met wat men eene Literarische Faculteit moge noemen, maar dat in waarheid weinig meer was dan eene Gymnasiale onder-afdeling. Eerst later kwamen er de Juridische en de Medische Faculteiten bij. En waar zijn lange jaren bij de Vrije Universiteit geweest de Natuurkundige en de Medische Faculteiten, en wat is nu nog vooral de Medische Faculteit? En waar zijn de Katheders voor de Nieuwe talen?

Wanneer gebrek aan middelen en mannen in dezen geene rechtmatige verontschuldiging is bij de mannen, die de Theologische School te Kampen deden oprichten, waarom dan wel bij Calvin en bij de Vrije Universiteit?

En wanneer dit niet bedoeld is met dat woord over het te kort doen, waar is dan het bewijs, dat de oprichters van de Theologische School de wetenschap buiten de Theologie als niet aan Christus’ Koningschap onderworpen, verwaarloosden, en beschouwden als niet beoefening naar Gods Woord noodig hebbende, zoodat dit woord van zoodanig te kort doen hier mocht gesproken worden?

We kunnen zien, de noodige nauwkeurigheid en duidelijkheid, en de vereischte voorzichtigheid om anderen toch geene verkeerde dingen in de schoenen te schuiven, hadden anders moeten doen schrijven, dan Dr H. H. Kuypers het ten aanzien der Theologische School doet.

En waarom ook hier weer, ondanks alle onweerlegde tegenbetoog, de valsche tegenstelling: „niet een kerkelijke school.... maar een Hoogeschool....”; alsof het eene het andere uitsloot, en eene kerkelijke school geene Hoogeschool kon zijn?

Komen we dan thans tot de behandeling van de beweringen en redeneeringen van Dr H. H. Kuypers ter bestrijding van het bestaansrecht der Theologische

School, nu de Vrije Universiteit er is. Dr H. H. Kuypers schrijft: „maar om dat doel te bereiken had men nooit als beginsel mogen stellen, dat de Theologische opleiding van de Kerk moet uitgaan”. „De Heraut” van 10 Jan. j.l. Met „dat doel” wordt de instandhouding der Theologische School aangegeven; „wanneer zulk een Christelijke, zulk een Gereformeerde Universiteit door Gods genade aan een volk weer gegeven wordt”, dus nu de Vrije Universiteit werd opgericht.

Dit raakt eene zeer ernstige quaestie.

Dr H. H. Kuypers noemt daarna wel zijne gronden voor deze zijne uitspraak, welke gronden we in het vervolg zullen bespreken.

Maar vooraf moet hier toch iets anders onder het oog gezien worden.

Want wanneer het genoemde beginsel niet gesteld had mogen worden, als in zichzelf in strijd met de Heilige Schrift, en als te kort doende aan Christus’ Koningschap, en als in strijd met de grondbeginselen door Calvin ons geleerd, dan had zulk een beginsel natuurlijk ook niet aangenomen mogen worden, en dan mag het niet gehandhaafd worden, maar behoort het zoo spoedig mogelijk opgegeven te worden.

Evenwel hebben de Kerken der Scheiding voor de vereeniging met die uit de Doleantie den eisch gesteld van handhaving van „het beginsel, dat de kerk groeppen is eene eigene inrichting te hebben tot opleiding harer Leeraren, ten minste wat de Godgeleerde vorming van dezen betreft”. En de Synode van de Nederduitse Gereformeerde Kerken te ‘s-Gravenhage in 1891 heeft dien eisch aangenomen, met eenige opmerkingen, om misverstand te voorkomen, o.a. dat niets vallen mocht van den eisch van wetenschappelijke ontwikkeling. Daarna heeft de vereeniging dezer twee Kerkengroepen plaats gevonden in 1892. En vervolgens heeft Dr A. Kuypers Sr. op de Synode te Dordrecht in 1893 eene verklaring betreffende deze zaak in de Acta doen opnemen, waarin hij o.m. zegt, dat wanneer twee groepen Kerken ineenvloeden, „beide met de betuiging, dat de Kerken eene eigene inrichting voor de opleiding van Dienaren des Woords moeten hebben, dan zou het alleen bij stuitend bedrog of opzettelijk oneerlijke onderhandeling denkbaar zijn, dat men hetgeen het beding inhield, alsdan niet terugvond als welgefundeerde overtuiging van alle kerken saam”. Art. 76.

Opkomen tegen dit toen door de beide Kerkengroepen aanvaarde beginsel, en daarvan verklaren, wat Dr H. H. Kuypers er van zegt, draagt daarom een hoogst ernstig karakter. Dat veroordeelt allen, die destijds dat beginsel gesteld, en die het aanvaard hebben, en de Synodes, die dat deden, en stelt hen voor als in dezen dwalend, onkundig, misleid, als die te dezer zake geen inzicht gehad hebben in de grondbeginselen van Calvin, noch rechte kennis van de historie van het Calvinisme, indien niet, naar het woord van Dr A. Kuypers, als handelende naar „stuitend bedrog of opzettelijk oneerlijke onderhandeling”.

Nu is het natuurlijk mogelijk, dat Dr H. H. Kuypers het beter weet en inziet dan allen destijds, ook dan Dr F. L. Rutgers en Dr A. Kuypers Sr.

En wanneer dat metterdaad zoo is, en hij in dezen gelijk heeft, moet dat ook in het licht gesteld worden, en zou daarnaar door een Generale Synode onzer Kerken gehandeld moeten worden.

Maar Dr H. H. Kuypers is niet vrij in de wijze waarop hij dergelijke meening, en zijne argumenten daarvoor, voor het publiek brengt. Hij mag dat maar niet zoo doen in eene als los daarheen geworpen bewering met wat weinig stringente redeneeringen. Hij heeft dan een welgemotiveerd gravamen met zoo mogelijk onweerlegbare argumenten bij de eerstvolgende Generale Synode onzer Kerken in te dienen, waarin allereerst met grondige bewijzen uit de Heilige Schrift het foutieve van de vroegere Synodale aanvaarding van genoemd beginsel uiteengezet wordt.

Dr H. H. Kuypers is Hoogleraar in het Gereformeerd Kerkrecht. Als anderen soms eene mindere waardeering toonen voor eene Synode of eenig Synodaal besluit onzer Kerken, dat zijne instemming heeft, veroorlooft hij zich wel, daartegen op de hoogte eener Synode te wijzen. Ook zelf dient hij in den goeden kerkelijken weg te gaan, en een „goed voorbeeld van zedigheid” te geven op het gebied van handelen naar den eisch van het Gereformeerde kerkrecht.

Het punt, dat hij aldus publiek bespreekt, raakt de eer van alle Synodes onzer Kerken, en die van de beide in 1892 vereenigde kerkengroepen, in de jaren 1888—1893, en heeft diep ingrijpende beteekenis voor ons kerkelijk leven.

En van hoe groote kennis Dr H. H. Kuypers ook zij, en van hoeveel beteekenis voor onze Kerken, we hebben met eene bewering alleen ook van hem, en met slechts eene poging tot bewijs, niet genoeg. Ook hij heeft zich te houden in den goeden kerkelijken weg.